

Djurens Rätt.

Djurfilosofi

En rapport om djurrätt

Djurfilosofi

En rapport om djurrätt

av Roger Pettersson

Djurens Rätt
Box 2005
125 02 Älvsjö
www.djurensratt.se
info@djurensratt.se
08 - 555 914 00

Copyright Djurens Rätt 2007

Tryck: Federativ Tryckeri AB, Stockholm, 2007 (24630)

ISBN 978-91-88786-69-2

Omslagsfoto Roger Pettersson

”Det kan komma en dag då resten av djurvärlden kan få de rättigheter som aldrig skulle ha kunnat undanhållas dem genom annat än tyranni.”

Jeremy Bentham
”*Introduction to the Principles of*
Morals and Legislation” (1789)

”Om vi börjar betrakta andra varelser så som vi betraktar oss själva inser vi att också de försöker utforma sina liv utifrån sina förutsättningar.”

Anders Johansson, författare
”*Tuffe, Kajsa och Ruzzo*” (2006)

Innehåll

Sammanfattning	7
Inledning	9
Grundläggande djurfilosofi	11
Betydande personer inom djurfilosofin	14
Djur och rättigheter	15
FN-resolution om djurs rättigheter	19
Beslut om Djurens Rätts idé- och handlingsprogram	21
Djurens Rätts idé- och handlingsprogram	23
Djurens Rätts faktabasprojekt	27
Ideologi	28
Djurförsök	29
Djur i livsmedelsindustrin	30
Djur i pälsindustrin	31
Jakt	32
Djur som familjemedlemmar	33
Djur som underhållning	34
Sexuella övergrepp på djur och djurpornografi	35
Samhällsbyggande och miljö	36
Veganism/konsument	37
Politisk påverkan	38
Juridik	39
Internationellt arbete	40
För 125 år sedan	41
Djurfilosofisk litteratur	45
Länkar	46
Djurens Rätt	47

Sammanfattning

Inom djurfilosofin hanteras frågor om hur människor bör behandla djur. För vi människor har en särställning gentemot djuren. Den utgår inte från att djuren är till för oss, utan från att vi människor har förmåga att göra gott eller ont: Vi kan göra moraliska val. I rapporten presenteras teorier om hur man bör handla i olika sammanhang. Den innehåller även en presentation av rättighetsbegreppet och en diskussion om djur som bärare av rättigheter.

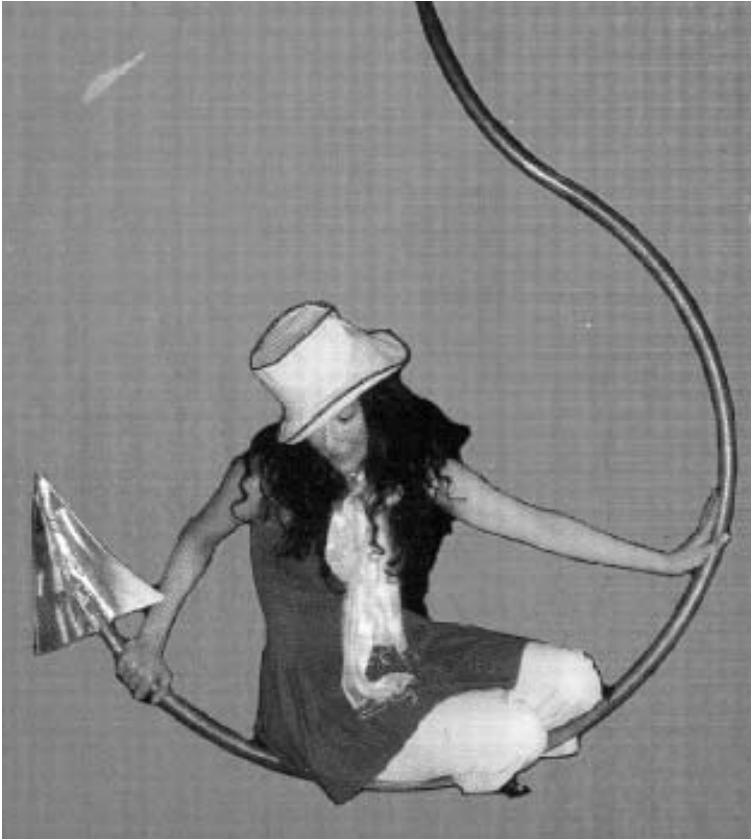
Djurens Rätt bedriver ett programmatiskt arbete inom djurfilosofin. Organisationen har ett idé- och handlingsprogram och det finns grundläggande texter för alla arbetsområden. Dessa presenteras i denna rapport.

Rapporten ger också tips på djurfilosofisk litteratur och mycket mer. En sista sak; Det heter givetvis ”människor och andra djur”. Biologiskt sett är människan ett djur bland andra. I den här rapporten har vi dock genomgående valt att skriva ”människor och djur”.

Läs rapporten, låt den bli din introduktion till djurfilosofin

Inledning

Bild: Maloosak

Likväl som man kör krokare försedda med hullingar genom fiskar kan man väl göra det i människor... Eller kan man inte det? Konstnären Maloosak (www.maloosak.se) utmanar de fördomar som finns mot fiskar och mot andra djur. Hon vill nog få oss att tänka till lite extra kring vad som egentligen är rätt och vad som är fel. Det ligger ju knappast i fiskarnas intresse att bli "krokade". Så... varför sker det? Är det för att människan inte kan bättre? Eller beror det på att insikten om djurens rättigheter är för låg i samhället, att andra typer av intressen ligger i den vågskålen som väger tyngst? Maloosaks installationer både väcker och berör.

Diskussionen om hur vi bör behandla djur förs också inom filosofin. Det gjorde redan de gamla grekerna, så den är inte

särskilt ny. Filosofen Folke Tersman ställer i sin bok "Hur bör du leva – moralfilosofi från då till nutid" (Wahlström & Widstrand, 2004) sig frågan varför det inte är flera i vårt samhälle, särskilt bland fackfilosoferna, som har anammat djurrättsrörelsens idéer. Han konstaterar att motargumenten oftast är väldigt svaga. Tersman tror att det kan bero på en ovilja att betrakta frågorna som viktiga. Han tycker att det kommer till uttryck bland annat i skämt om att igelkottar ska ha rösträtt och liknande. Enligt Tersman är den attityden djurrättsrörelsens största fiende. De allra flesta delar djurrättsrörelsens idéer om att man inte ska behandla två individer olika annat än då det finns någon moralisk relevant skillnad mellan dem. Men så länge som oviljan finns kommer inte frågan upp i de sammanhang där den hör hemma.

En av djurrättsrörelsens viktigaste uppgifter tycks alltså vara att hitta vägar som kan bryta oviljan. Filosofiska argument kan vara en sådan väg, konsten en annan, skildringar av djurs livsförhållanden en tredje. I den här rapporten försöker vi titta på det som rör filosofin.

Grundläggande djurfilosofi

Djur är levande och kännande varelser med intressen och behov som måste tillgodoses. De har nämligen förmåga att uppleva, känna smärta och lust. Det är den egenskapen som ger djur moralisk status¹.

Som människor har vi möjlighet att välja att göra gott eller ont. Vi har därför ett särskilt ansvar för våra medvarelser. Hur tar vi vårt ansvar? Cirka 80 miljoner landlevande djur, 5 miljarder fiskar och ett okänt antal andra vattenlevande djur dödas varje år i Sverige för att deras kroppar ska bli mat. Cirka 1,5 miljoner dödas för att de ska bli kläder. Och närmare åtta miljoner utnyttjas som försöksobjekt.

Hur borde vi behandla djur? Vilka handlingar är moraliskt goda och rätta? Inom etiken finns det flera teorier om detta:

1. Utilitarismen.

En utilitarist ser till handlingens följder. En handling kan motiveras om den bättre än andra handlingsalternativ leder till att ett visst mål förverkligas.

2. Sinnelagsetiken.

Sinnelagsetikern anser att sinnelaget är avgörande för handlingens moralitet. En handling är god om den kommer ur det rätta sinnelaget. Detta är till exempel en grundtanke inom den kristna etiken.

3. Normativa etiken.

Det avgörande är att handlingen bestäms utifrån en norm, att den sker utifrån ett moraliskt bud. Ett sådant kan vara att det alltid är fel att döda. Inom den normativa etiken – eller rättighetsetiken som den också kallas – är det innehållet i en handling som är det viktiga. En handling som är orätt i sig kan inte rättfärdiga konsekvenser, som är goda².

Foto: Roger Pettersson

Inom djurfilosofin finns det företrädare för alla teorier. Detsamma gäller inom djurrättsrörelsen. En del argumenterar utifrån utilitarismen, vissa från sinnelagsetiken och andra har anammat rättighetsetiken. En utilitarist kan till exempel komma fram till att det är rätt att döda ett djur för att trettio andra ska räddas, medan rättighetsetikern kan komma fram till att det aldrig är rätt att döda en annan individ, även om det skulle rädda flera andra.

Filosofin som hävdar att djurs intressen och behov ska tillgodoses utgår från etablerade teorier. Djurrättsförespråkarnas engagemang kan alltså inte avfärdas med att det bygger på sentimentalitet eller på något liknande. Man kan inte heller avfärda gruppen med att de endast bryr sig om djur. Undersökningar har visat att de som kämpar för djur i större omfattning än andra är medlemmar i organisationer som Amnesty International och Röda Korset. De argument som djurrättsförespråkarna möts av är ofta svaga³.

Ett centralt begrepp inom djurrättsrörelsen är ”speciesism”, som innebär diskriminering baserad på arttillhörighet. Att behandla individer sämre på grund av vilken art de tillhör anses vara lika irrelevant som att behandla individer sämre beroende på kön eller etnicitet⁴.

Källor

1. Djurens Rätts idé- och handlingsprogram, antaget vid riksstämman 1995.
2. *Filosofiska diskussioner*, Konrad Marc-Wogau, Liber 1967.
3. *Hur bör du leva? (moralfilosofi från då till nu)*, Folke Tersman, Wahlström & Widstrand 2004.
4. *The Political Animal*, Richard D. Ryder. McFarland 1998.

Betydande personer inom djurfilosofin

Carol J. Adams har utifrån ett feministiskt perspektiv skrivit flera böcker om djurrätt och veganism.

Lisa Gålmark har givit ut böckerna ”Djur & människor – en antologi om djuretik” (1997), ”Djurrätt – En fråga om frihet, jämlikhet och solidaritet” (1998), ”Skönheter och odjur” (2005). Gålmark är historiker och en av de ledande debattörerna inom djurfilosofin i Sverige.

Evelyn B. Pluhar anser att djur är aktörer och har generiska rättigheter till frihet och välbefinnande. Pluhar är rättighets-etiker.

Tom Regan anser att alla individer som har ett centralt nervsystem också ska ha moraliska rättigheter. Regan är rättighets-etiker och hävdar individens rätt att få finnas för sin egen skull.

Richard Ryder myntade begreppet ”speciesism”. Ryder anser att art lika lite kan accepteras som grund för åsikter om eller behandling av en individ som etnicitet eller kön.

Peter Singer kom 1975 ut med boken ”Animal Liberation”, som av många har setts som något av djurfilosofins bibel. Singer är utilitarist. Singer förespråkar att lika hänsyn ska tas till lika intressen och att det även bör gälla för djur.

Djur och rättigheter

Djur har rättigheter! Det är en central paroll inom Djurens Rätt. När man ser den måste man veta skillnaden mellan deskriptiva och normativa utsagor. En deskriptiv utsaga beskriver något som är medan en normativ utsaga talar om hur något bör vara¹.

Djurens Rätts paroll ska ses som en normativ utsaga. Den handlar om hur det borde vara. Och den blir inte ogiltig bara för att verkligheten inte stämmer överens med den.

Rättighetsbegreppet används inom filosofin och juridiken. Det kan delas in i tre olika delar:

- Krav (rätt till ersättning etc).
- Frihet (rätt att få gå fritt etc).
- Förmåga eller kompetens (rätt att föra talan etc)².

I Djurens Rätts idé- och handlingsprogram sägs inget om att djur har rättigheter. Det slås istället fast i de inledande texter som beskriver arbetsområdena ”Ideologi” och ”Politisk påverkan”. Där anges att djur ska ha rättigheter eftersom alla kännande varelser ska få leva sina liv utan förtryck, tvång eller utnyttjande. Vidare anges att djur ska ha individuella rättigheter³.

Att djur ska kunna betraktas som rättssubjekt, som innehavare av rättigheter, har även förts fram av personer utanför djurrättsrörelsen. Djur kan av naturliga skäl inte företräda sig själva, men det omöjliggör inte att de ska kunna ses som subjekt för rättigheter, vilka då får företrädas av någon annan⁴.

Varför ska då djur ha rättigheter? I grundtexten framskymtar att rättigheter för djur skulle sätta gränser för hur människor får behandla dem.

En liknande tanke har även miljöjuristen Jonas Ebbesson fört fram. Han har konstaterat att det idag inte finns någon part som kan företräda djuren, att det idag saknas processuella medel för att bevaka djurens intressen. Han anser att det är befogat att vi ställer frågan varför den möjligheten saknas, varför inte djurrätts- och djurskyddsorganisationerna fått den. Enligt Ebbesson beror det inte på slumpen, utan på att

Foto: Roger Pettersson

det skulle bli för uppenbart att djur idag behandlas betydligt sämre än den etiska nivå som riksdagen beslutat om⁵.

Det finns även en rad olika uppfattningar om vad rättigheter egentligen är för något, var de har sitt ursprung. Är det något som finns naturligt (naturliga rättigheter), som vi föds med och som kanske har skapats av en högre makt? Eller är det något som vi människor har möjlighet att själva fatta beslut om, och som betecknar det som lagstiftning eller rättsordning för stunden erkänner som rättigheter⁶.

Källor

1. *Mänskliga rättigheter och filosofi*, Per Bauhn, Liber 2006.
2. *Fundamental legal Conceptions as Applied in Juridical Reasoning*, W.N. Hohfeldt, Cook 1964.
3. Inledande texter ”Ideologi” och ”Politisk påverkan”, antagna av Djurens Rätts förbundsstyrelse 2006.
4. *Should Trees have Standing – Toward Legal Rights for Natural Objects*, Ch. Stone, Southern California Law Review (vol 45) 1972.
5. *Rättigheter i den juridiska praktiken – fokus på miljöfrågor*, Jonas Ebbesson, Carlssons förlag 2002.
6. *Teorier om rättigheter – En analogi om mänskliga rättigheter*, Per Bauhn, Thales 1990.

FN-resolution om djurs rättigheter

FN-stadgan innehåller formuleringar om mänskliga rättigheter. I den bekräftar FN tron på mänskliga rättigheter, envars värdighet och värde, jämlikhet mellan man och kvinna. I en av artiklarna står det också att ändamålen med FN är att uppnå ett internationellt samarbete för att främja de mänskliga rättigheterna¹.

FN bildades 1945. Vid FN:s 50-årsjubileum förde en av delegaterna i sitt tal fram tanken på att FN även borde tala om djurs rättigheter. Enligt delegaten var tiden mogen för att man skulle erkänna varje individs okränkbarhet. Han påpekade att djuren inte existerade för människan och att all mänsklig tyranni mot djuren måste upphöra. Delegaten såg framför sig att under 2000-talet kommer tiden att vara mogen för att även djur ska ges vissa grundläggande rättigheter samt att den första kommer att vara rätten till sina liv².

Flera djurrättsorganisationer arbetar aktivt för en FN-resolution om djurs rättigheter. En av dem är Uncaged, vars utrop även undertecknats av Djurens Rätt³.

Under 2007 års riksstämman fattade Djurens Rätt beslut om att lyfta upp arbetet för att få till stånd en förklaring om djurs rättigheter⁴.

Källor

1. *Mänskliga rättigheter – En introduktion*, David I. Fischer, Norstedts Juridik AB 2001.
2. *Djurrätt – En fråga om frihet, jämlikhet och solidaritet*, Lisa Gålmark, Nya Doxa 1998.
3. www.uncaged.co.uk
4. Djurens Rätts verksamhetsplan 2007-2008.

Beslut om Djurens Rätts idé- och handlingsprogram

Foto Roger Pettersson

På Djurens Rätts riksstämma 1993 lade Eksjöavdelningen en motion om att organisationen borde ta fram ett idéprogram. Enligt motionären skulle ett program tydliggöra organisationens ståndpunkter samt underlätta möjligheten att sprida information om den bakomliggande ideologin. Programmet skulle också ge nya medlemmar bättre möjlighet att sätta sig in i organisationens arbete¹.

Inför riksstämman hade förbundsstyrelsen inarbetat förslaget om att ett idéprogram skulle tas fram i sitt förslag till verksamhetsplan. Stämman fattade enhälligt beslut om att ställa sig bakom motionen².

På följande sidor presenteras Djurens Rätts idé- och handlingsprogram:

Källor

1. Motion: Betr idéprogram och plattformar, Eksjöavdelningen 1993.
2. Riksstämmoprotokoll 1993.

Djurens Rätts idé- och handlingsprogram

Grundsyn och ideologi

Relationen mellan människor och djur är på gott och ont. Eftersom det är människor som har makten utmärks relationen av att den i grunden är på människors villkor. Men makt ger inte rätt.

Djur är liksom människor levande och kännande varelser med intressen och behov som måste tillgodoses. Biologiskt är även människan ett djur, varför det korrekta uttrycksättet egentligen är "människan och andra djur". Människor har dock möjlighet att välja att göra gott eller ont och har därmed ett särskilt ansvar för sina medvarelser.

Förmågan att uppleva, känna smärta och lust, är gemensam för djur. Det är denna förmåga som gör att en varelse har intressen, till exempel intresset av att inte bli utsatt för lidande. Lidande kan ta sig många former, såväl fysiska som psykiska. En varelses moraliska status avgörs inte av dess intelligens utan av dess upplevelseförmåga.

En vanlig uppfattning är att man endast behöver ta hänsyn till andra djur i form av hela arter eller populationer. Men eftersom lidande upplevs av enskilda varelser, inte av arter, bör individen istället sättas i centrum. Vad som leder till lidande kan variera inte bara mellan arter utan även mellan individer.

Djur ska kunna leva på ett sätt som ger dem utlopp för sina naturliga beteenden, i enlighet med sina specifika behov. Strävan bör vara att djur inte ska utnyttjas av människor på ett sådant sätt och för sådana syften som är oförenliga med deras egna intressen som individer.

Det mänskliga samhället och den rådande moralen bör utvidga sin solidaritet och låta även andra djur omfattas av hänsyn, medkänsla och respekt.

Ett sådant synsätt ligger bakom vår paroll:

För ett samhälle som inte förtrycker djur"

Organisation

Djurens Rätt är en partipolitiskt och religiöst obunden icke-våldsorganisation där varje enskild medlem har en viktig funktion att fylla. Tidningen Djurens Rätt är föreningens officiella organ.

Vår strategi är att verka inom alla de delar av samhället där vår verksamhet kan förändra till det bättre för djuren. Det innebär både opinionsbildning och representation i statliga myndigheter, till exempel i djurskyddsrådet och det vetenskapliga rådet vid Jordbruksverket och i de djurför-söksetiska nämnderna, samt att fungera som remissinstans i djurskyddsfrågor.

Basen i Djurens Rätt utgörs av lokalorganisationer. Det finns tre former: lokalavdelningar, kontaktpersoner och ungdomsgrupper. Lokalavdelningar bildas av medlemmar i respektive kommun. I kommuner som saknar lokalavdelningar tillsätts kontaktpersoner och ungdomsgrupper av förbundsstyrelsen. Målsättningen är att lokal verksamhet ska finnas i alla kommuner. Dessutom tillsätts skolombud efterhand i skolorna.

Högsta beslutande organ är riksstämman som hålls varje år. På den väljer ombud för medlemmarna en förbundsstyrelse på 12 personer. Alla medlemmar har rätt att motionera till riksstämman. (Se vidare föreningens stadgar).

Djurens Rätts verksamhet bedrivs i Sverige, men vi samarbetar även med föreningar i andra länder och deltar i övergripande internationellt arbete, bland annat inom EU. Det internationella arbetet är en viktig del i organisationens verksamhet.

Arbetsområden

Djurens Rätt verkar för att få till stånd attityd- och lagförändringar som höjer andra djurs status i enlighet med vår grundsyn.

Sammantaget förordar Djurens Rätt att verksamheter i samhället som i hög grad strider mot djurens intressen ska avskaffas. Så länge som dessa finns kvar, måste djurens förhållanden förbättras.

Djurens Rätt prioriterar arbete inom följande områden:

- djurförsök
- djur i livsmedelsindustrin
- pälsproduktion
- veganism/konsument

Idé- och handlingsprogrammet antogs av Djurens Rätts riksstämma 1995, och reviderades på riksstämmorna 2003 och 2007.

Djurens Rätts faktabasprojekt

– visioner, paroller, inledande texter m m.

Under 2007 driver Djurens Rätt ett faktabasprojekt. Projektet syftar till att tydliggöra den ideologi som organisationens arbete utgår ifrån. Inom projektet ska det också tas fram visioner, paroller och inledande texter för varje område som Djurens Rätt är verksam inom. De ska fungera som en introduktion till ämnet för den som inte är insatt. Det ska också tas fram grundtexter och artiklar inom varje arbetsområde. De ska vara vetenskapligt förankrade och vara försedda med referenser¹.

Djurens Rätts förbundsstyrelse har fattat beslut om visioner och paroller². Styrelsen har också fattat beslut om de inledande texterna³.

I skrivande stund pågår arbete med grundtexter och artiklar.

På följande sidor presenteras visioner, paroller och inledande texter för Djurens Rätts arbetsområden:

Källor

1. Projektbeskrivning ”Faktabasprojektet”.
2. Protokoll fört vid förbundsstyrelsens möte den 24-25 mars 2007.
3. Protokoll fört vid förbundsstyrelsens möte den 21 april 2007.

Ideologi

”För ett samhälle som inte förtrycker djur”

Djurens Rätt anser att alla kännande varelser ska få leva sitt liv utan förtryck, tvång eller utnyttjande. Det låter som självklara rättigheter, men ändå gäller detta inte alla individer. För dem som exempelvis går på fyra ben eller lägger ägg ser förutsättningarna väldigt annorlunda ut.

Att det är fel att diskriminera någon bara för att de har en viss hudfärg eller tillhör ett visst kön diskuteras ofta, även om problemen är långt ifrån lösta. Den systematiska diskriminering som utgår från art ifrågasätts däremot i princip aldrig. Vi ska nu titta närmare på detta. Människan har en särställning. Vi har möjlighet att välja att göra gott eller ont. Vår förmåga att planera och analysera innebär att vi har ett ansvar för våra medvarelser. Alla som haft en nära relation till ett annat djur vet att de, liksom människor, känner glädje och sorg. Det är rimligt att tänka sig att de vill uppleva glädje, och att de vill slippa sorg och lidande. Ska de då inte ha rätt till detta?

Ett argument som ofta förs fram för att endast människor ska ha rättigheter, är att vi är smartare. Men det är inte sant. Alla människor är inte smartare än alla djur. Och varför skulle bara intelligensnivå räknas? Vad händer då med mindre intelligenta människors rättigheter, t.ex. spädbarns och senildementas? Självklart ska alla ha rättigheter oavsett intelligensnivå!

Ett annat argument är att vi alltid har utnyttjat djur. Men ingenting blir moraliskt acceptabelt bara för att det har förekommit länge eller är en tradition. Vad skulle vi då säga om krig och rasism? Är de godtagbara för att de har funnits länge?

Ett tredje är att vi tillhör olika arter. Men art är ett biologiskt begrepp. Artindelning säger lika lite om hur man ska behandla individer som indelningar gjorda utifrån etnicitet eller kön.

Djurens Rätt arbetar för ett samhälle som inte förtrycker djur, ett samhälle som ser till alla individers intressen, oavsett art. Djur har rättigheter!

Djurförsök

”För ett samhälle där djur inte ses som försöksobjekt”

Djurförsök används inom många olika forskningsområden, i undervisningssyfte och inom läkemedels- och annan industri. Djur används i lägen då det inte anses etiskt försvarbart att göra försöken på människor. Det betyder att försöken innebär allför stora risker, skador eller för stort lidande för att kunna göras på människor. Men det är inte heller etiskt försvarbart att göra dessa försök på andra djur, då de också känner smärta och lidande.

Många av de försök som görs idag är plågsamma och medför ett stort lidande för djuren, vilket är oacceptabelt. Lidandet begränsas dock inte till själva försöket. Försöksdjurens livsmiljöer är i regel torftiga, med trånga utrymmen och brist på stimulans. En allt större del av djuren är genmanipulerade, och används som modeller för olika sjukdomstillstånd hos människan. Dessa djur är med andra ord designade för att utveckla sjukdomar. Djurens Rätt arbetar för ett avskaffande av alla djurförsök som inte ligger i djurens intresse.

Detta innebär inte att vi är emot vetenskaplig eller medicinsk utveckling. Det finns idag sofistikerade alternativ som har ersatt vissa djurförsök. Dessa metoder är ofta baserade på mänskliga celler, eller utgår från mänskliga modeller eller data. Därför kan de vara väldigt bra på att förutsäga effekter på människan. Tyvärr saknas i nuläget alternativ för att ersätta alla former av djurförsök. En viktig orsak är att det inte satsas tillräckligt på att ta fram djurfria metoder. Att det saknas alternativ till djurförsök innebär inte att människan har rätt att använda djur i försök. Djur är inte försöksobjekt!

Djur i livsmedelsindustrin

Foto: Roger Pettersson

”För ett samhälle där djur inte ses som mat”

Livsmedelsindustrin är det område där det största antalet djur används, antingen för att producera mat eller för att själva bli mat. Den uppdelningen är egentligen överflödig, eftersom även de djur som används för produktion av ägg och mjölk dödas när de anses uttjänta. Som en följd av hård avel och hög produktion sker detta i regel efter några få år. Några av de djur som dödas för att bli mat i Sverige är fiskar, kycklingar och grisar. Gemensamt för dessa djur är att de alla känner smärta och lidande. Fisken skriker inte på samma sätt som grisen, men det betyder inte att den inte lider när den fångas i nätet och kvävs i luften.

De allra flesta människor blir illa berörda när de ser ett nyhetsinslag om djur som lider under transporter eller miss-handlas på slakteriet. Sådana inslag följs ofta av en våg av debattprogram och upprörda insändare. Det ställs krav på ökad kontroll och strängare regler. Djurens Rätt arbetar för en omedelbar förbättring av djurens förhållanden, men vi stannar inte vid det. Vi anser att all uppfödning av djur inom livsmedelsindustrin innebär ett oacceptabelt utnyttjande av djuren, eftersom det tar ifrån dem deras liv. Djur är inte mat!

Djur i pälsindustrin

Foto: Djurens Rätt

”För ett samhälle där djur inte ses som kläder”

Pälsindustrin innebär att djur föds upp och dödas enbart för att människor vill klä sig i deras pälsar. I Sverige är det minkar och chinchillor som föds upp. De lever sina korta liv i små burar för att sedan gasas ihjäl eller dödas med elstötar. Större delen av den svenskproducerade pälsen går på export, medan den päls som säljs i Sverige i sin tur är importerad. Importen sker främst från Asien, som även säljer hund- och kattpäls under falsk beteckning. Det säljs även päls från ett okänt antal vilda djur, som fångats i fällor och dött en mycket smärtsam död.

Den hellånga pälsen ser man idag inte så ofta som förr, och det är naturligtvis ett steg framåt. Tyvärr vägs denna minskning upp av en ökad försäljning av pälsdetaljer på jackor, mössor, stövlar, leksaker och andra produkter. För djuren rör det sig inte om några detaljer, utan det handlar om deras liv. Djurens Rätt arbetar för att djuren ska få behålla sina pälsar, och att pälsfarmning och annan pälsproduktion ska förbjudas. Djur är inte kläder!

Jakt

”För ett samhälle där djur inte ses som måltavlor”

I Sverige dödas årligen över en miljon djur under jakten, och därtill skadskjuts ett okänt antal.

De djur som jagas mest i Sverige är rådjur, älgar och harar. Rovdjur som exempelvis vargar och rävar jagas också. Jakten pågår även ute till havs, där exempelvis sälarna och valarna jagas. Det används många olika typer av vapen i jakten mot djuren. Vanligast är gevär med kulor eller hagel, men man använder även fällor, harpuner, andra djur och så vidare.

Jakten skadar och dödar också andra än de jagade djurindividerna. Även djur som utnyttjas som jaktredskap dödas. Dit räknas bland annat de hundar som faller offer för jägarnas kulor, skadas och dödas av andra djur eller som går trafikdöden till mötes.

Ett vanligt argument för att jaga är att man tycker om att vara ute i naturen. Men det finns många sätt att njuta av naturen som inte innebär lidande och död. Detsamma gäller för kamratskap och avkoppling, två andra argument som ofta förs fram.

Begreppet viltvård hörs ofta i samband med jakt. Men jakt är inte en djurrättsligt acceptabel metod att minska antalet djur av en viss art, eftersom jakt orsakar lidande och död för djuren. Samhällsresurser måste avsättas för att utveckla andra former för populationsreglering. Den enda form av jakt som är acceptabel är sådan som sker för enskilda djurindividers skull. Dit skulle man kunna föra så kallad barmhärtighetsjakt, det vill säga jakt på en sjuk djurindivid som endast har ett svårt lidande framför sig.

Djurens Rätt anser att det enskilda djuret ska stå i centrum. Det ligger inte i dennes intresse att bli jagad för att sedan bli dödad eller skadad. Djur är kännande varelser, och bör betraktas som individer med egna intressen och behov. Inget av detta ryms inom begreppet jakt, som ser till arter och populationer istället för till individer. För den jagade är ett sådant resonemang oväsentligt. Djur är inte måltavlor!

Djur som familjemedlemmar

Foto: Roger Pettersson

”För ett samhälle där djur inte ses som ägodelar”

Idag går det att köpa ett djur på samma sätt som man köper en bil eller en TV. Djuret blir en ägodel, som man kan göra sig av med eller t.o.m. döda om man inte längre vill ha det. Många djur försummas, vanvårdas och överges av människor som borde ta hand om dem. Kanske var inte köpet så genomtänkt, den gulliga djurungen växte, man tröttnade på skötseln eller upptäckte att någon i familjen var allergisk.

Smuggling av djur är ett annat stort och växande problem. Smugglingen innebär ofta stort lidande för de inblandade djuren, och utgör även en smittorisk för andra djur och för människor. ”Exotiska” djur (det vill säga djur från andra delar av världen) respektive hundar hör till de djur som oftast smugglas. Exotiska djur hör för övrigt inte hemma i Sverige, eftersom de inte trivs i vårt klimat.

Djurens Rätt tycker att djur som lever med människor ska ha status som familjemedlemmar. Vi är emot kommersiell uppfödning och avel av djur som står i motsättning till djurens intressen. Vi arbetar inte med omplacering av djur, men vi uppmanar alla som funderar på att skaffa ett sällskapsdjur att i första hand adoptera ett djur som behöver ett nytt hem, istället för att vända sig till en uppfödare. Man måste även försäkra sig om att man kan erbjuda djuret all den tid, skötsel och omsorg som behövs. Djur är inte ägodelar!

Djur som underhållning

Foto: Roger Pettersson

”För ett samhälle där djur inte ses som underhållning”

Djur används som underhållning i en lång rad sammanhang. De visas upp i djurparker, tränas till att utföra cirkusnummer eller plågas till döds på tjuvfäktningsarenan. I vissa fall, som när det gäller trav och kapplöpningar, är stora pengar inblandade. Djur förekommer ofta i filmer, både i spelfilmer och i reklam syfte. Även turistindustrin tjänar pengar på att exponera djur, t.ex. för fotografering och ridturer. I andra lägen är det prestige och ära som står på spel, som ofta är fallet när det gäller utställningar, tävlingar och idrott. Gemensamt har dessa verksamheter att de använder djur för människans nöjes skull. Det ligger inte i djurens intresse att transporteras eller att tvingas göra konster.

Djur är kännande individer, med egna behov och intressen. Djurens Rätt vill att djur och deras intressen ska tas på allvar, och vi arbetar mot alla former av utnyttjande av djur i underhållningssyfte. Djur är inte underhållning!

Sexuella övergrepp på djur och djurpornografi

**”För ett samhälle där djur inte utnyttjas
sexuellt”**

Sexuella övergrepp på djur är tillåtna i Sverige, så länge de inte är såpass grova att de kan klassas som djurplågeri. För djurpornografi är lagstiftningen snarlik, och begränsar förbudet till att gälla närgånget eller utdraget grovt våld mot djur. Det vill Djurens Rätt ändra på. Djur befinner sig i beroendeställning gentemot människan, och har få möjligheter att protestera eller värja sig mot övergrepp. Det krävs därför en lagstiftning som skyddar djuren från att bli utsatta för sexuella handlingar från människor. Sexuellt umgänge med djur betraktas generellt som något skamligt, och det är därför något som sker i det fördolda. Detta innebär att det är mycket svårt att uppskatta omfattningen. De fall som man känner till är de som lett till fysiska skador, och som sedan anmälts. Bland dessa fall är hästar de mest utsatta djuren. Mörkertalet är förmodligen stort, vilket antyds av det omfattande djurpornografiska materialet på Internet.

Djurens Rätt arbetar för att det ska vara förbjudet att utnyttja djur sexuellt, såväl som att producera, förmedla och inneha djurpornografiskt material. En lagändring skulle stärka skyddet för djuren och underlätta rättsväsendets möjligheter att ingripa. Det skulle också sända en tydlig signal till förövarna att samhället inte godtar den här typen av handlingar. Djur är inte sexuella objekt!

Samhällsbyggande och miljö

Foto: Roger Pettersson

”För ett samhällsbyggande som ser till djurs rättigheter”

Vårt samhälle är uppbyggt utan vidare hänsyn till djuren. Varje år dödas många miljoner djur på svenska vägar. Infrastrukturprojekt leder till förändrade livsmiljöer som nästan aldrig passar djurs behov. I takt med att jordens befolkning ökar ersätts skog med åkrar och städer breder ut sig, medan djur trängs undan. Utsläpp till luft, mark och vatten påverkar djurs hälsa negativt. I vissa fall kan utsläppen vara direkt dödliga, som när det gäller oljeskador på fåglar.

Inför brobyggen och järnvägsdragningar görs uppskattningar av hur det planerade arbetet kommer att påverka djurpopulationer. Men djur är inte bara delar av populationer, de är levande och kännande individer. Djurens Rätt arbetar för en förändring i synen på djur, för ett samhälle där djurs intressen och behov ses som viktiga. Att djur dödas och skadas svårt i trafiken är inte bara beklagligt, det är oacceptabelt. Djur har rättigheter!

Veganism/konsument

Foto: Moa Parup

”För ett samhälle där djur inte ses som varor”

Djur utnyttjas för att det finns en efterfrågan på djurprodukter, något som djurindustrin ser till att stimulera och underhålla genom ständig marknadsföring. När vi handlar kan vi dock påverka situationen, genom att välja bort djurprodukterna till förmån för andra produkter. Varje sådant val innebär att djur räddas från lidande och förtryck. Som konsument kan man även göra en viktig insats genom att fråga efter djurfria varor. Ju fler som får upp ögonen för alternativen, desto bättre kommer tillgången på och utbudet av djurfria produkter att bli.

Ett av de viktigaste valen man kan göra i sin vardag gäller maten, eftersom det är livsmedelsindustrin som utnyttjar det största antalet djur. Genom att välja veganskt kan varje person rädda många djur, ja flera tusen individer under en livstid. Den veganska maten är dessutom hälsosam, näringsrik, variationsrik och smakar gott.

Djur används även till många andra produkter förutom mat, som kläder, hygienartiklar, möbler och ljus. Utöver det finns en lång rad varor som testats på djur. Som tur är finns det massor av likvärdiga produkter som inte inneburit djurförtryck. Djurens Rätt hjälper dig att hitta rätt, och uppmanar alla att granska sin konsumtion och välja produkter som inte innehåller djurdelar, eller där produktionen inneburit lidande för djur. Djur är inte varor!

Politisk påverkan

”För ett samhälle där djur har individuella rättigheter”

Att bryta orättfärdiga system har alltid varit en politisk uppgift, särskilt när starka ekonomiska intressen slår vakt om orättvisorna. Djurens Rätt arbetar för ett samhälle där alla individer har rättigheter. En sådan förändring skulle innebära att begreppet ”männsliga rättigheter” vidgas och ersätts av ”individuella rättigheter”, vilket även omfattar djurindivider. Det handlar alltså om att slå fast vilka grundläggande rättigheter djur ska ha och hur de ska säkerställas.

Sverige behöver en särskild myndighet som bara har till uppgift att skydda de icke-männsliga djuren – en djurskyddsmyndighet. Det kommer nämligen inte att räcka med att djur tilldelas rättigheter. Djur kommer alltid – även i ett djurrättsligt samhälle – riskera att utsättas för övergrepp och andra handlingar som inte ligger i deras intressen. Myndigheten ska ha till uppgift att skydda dem från dessa samt att administrera den statliga djurpolitiken.

Även lagstiftningen behöver ses över. Det behövs en balk (=avsnitt i lagtexten) som tydligt utgår från djurens rättigheter. Djurbalken är avsedd att ersätta dagens lagar som rör djur, lagar som har djurutnyttjandet i centrum. Den skulle också öka effektiviteten och underlätta en mer enhetlig hantering av djurfrågorna. För att en ordentlig förändring ska ske måste djurens grundläggande rättigheter slås fast i vår grundlag, genom att konstatera att djur är kännande varelser med intressen och behov, och att detta skall beaktas i samhällsbyggandet. Djurens Rätts politiska arbete går ut på att påverka politiker som har makt och inflytande över djurfrågor, genom att driva förslag på ett sådant sätt att de får tillräckligt politiskt stöd. Men det tar inte slut där. Det gäller också att se till att de politiska besluten genomförs i praktiken. Djur har rättigheter!

Juridik

Foto: Roger Pettersson

”För ett samhälle där djur har juridiska rättigheter”

När ett brott begås mot ett djur finns det idag ingen som får företräda djuret eller föra dess talan i rätten. Det här vill Djurens Rätt ändra på. Vi behöver ett tvåpartssystem i domstolarna, även då det gäller djur. Idag är djuren i stort sett partlösa, eftersom ingen har talerätt i djurfrågor. Någon, kanske de demokratiska djurrätts- och djurskyddsorganisationerna, måste få rätt att företräda djuren i domstolarna. Dessutom behövs det personer inom rättsväsendet med kunskap om djurs situation och de brott som begås mot djur, exempelvis specialutbildade åklagare.

Djur är extra utsatta i en situation när brott begås mot dem, eftersom de befinner sig i en beroendeställning, och har få möjligheter att protestera. Läget förvärras av att djurplågeri ses med blida ögon av rättsväsendet, och att straffen för djurplågeri och vanvård oftast är milda eller uteblir helt. Djurens Rätt tycker att man istället måste utgå från djurets upplevelse av brottet. Djur har rätt till rättvisa!

Internationellt arbete

Foto: CWF

”För en värld fri från djurförtryck”

Djurs rättigheter behöver lyftas fram i alla världens länder. Djurens Rätt samarbetar därför med djurrättsorganisationer runt om i världen. Vi arbetar för en FN-resolution om djurs rättigheter.

I takt med den ökade globaliseringen knyts djurutnyttjandet i världens länder allt tätare samman. Djurens förhållanden i Sverige påverkas av vad som händer i andra delar av världen, och vice versa. Globaliseringen är dock inte enbart av ondo, eftersom den underlättar samarbetet organisationer emellan.

Sveriges medlemskap i EU gör att Djurens Rätt lägger extra kraft på att påverka EU:s beslut i djurfrågor. Det gör vi genom gemensamma kampanjer med andra europeiska organisationer och genom lobbying. Djurens Rätt är också medlem i flera internationella paraplyorganisationer och organisationer som arbetar med enskilda sakfrågor.

För djur är nationsgränser oväsentliga. Därför bedriver Djurens Rätt sitt internationella arbete. Djur i alla länder ska ha rättigheter!

För 125 år sedan

Elna Tenow: Gif djuren deras rätt och betala människosläktets tusenåriga skuld till djurvärlden!

Ur Våra anor, tal hållet i Stockholm den 10 maj 1912:

...Vår enkla lösen är: Gif djuren deras rätt och betala människosläktets skuld till djurvärlden!

Det är inte mer, men det är nog. Det är hela vårt program, förråder hela vår taktik och det är – skola vi icke våga hoppas det? – den paroll, i hvilken framtidens mäktige skola härska: Gif åt hvarje varelse hans rätt på jorden och gälda skulder sedan urminnes tider.

Äro vi ett med våra fäder och våra efterkommande och är fädrens ära vår, då är ock deras skuld vår egen och våra barns; och rättvisans hela problem ligger klart framför oss många släktled fram. För barmhärtighetsgärningar blir då intet rum.

Kommande slakten skola liksom vi själfva bygga på samhällsbyggnaden, men jag tror att de skola göra det i det fulla medvetandet om, att deras verk är endast halffärdigt och därför ej får bedömas eller fördömas som ett färdigt verk.

Den heder, som hvarje släkte bör eftersträfvä, är allenast den, att det stycke, som de bygga, må bli så väl muradt och af så ädel form, att det kan bestå inför eftervärlden, och att skulden, som de taga i arf efter sina fäder, bringas ned genom dem. Och då skola de mäta alla världens med rättvisans enkla mått, såsom djurskyddets moral lärt nutidens människor att mäta.

Om något varit betecknande för djurskyddet som tidsrörelse i de nordiska länderna, så har det varit blygsamheten och anspråkslösheten i dess framträdande.

Den vädjade till människornas mildhet och barmhärtighet och svepte sina böner i de mest bevekande ord.

Den började med att be för småfåglarna; och i dessa böner om förbarmande och förskoning och om några smulor från samhällsförmånernas öfverflöd var det något af små frusna fåglars ängsliga pip utanför vårt fönster en snökall vinterdag.

Tidsplanen var synbarligen en helt annan då än nu. Föreställningen om något som lika rätt för alla till lifvets välsignelser, hade icke trängt hvarken långt upp eller djupt ned i samhällsskikten.

Samhället hade en lång graderad skala, efter hvilken det mätte ut rättigheter och förmåner, och om dessa efter nutidsbegrepp icke voro så synnerligen stora högre upp på skalan, så voro de dock så mycket mindre längst ned – och djuren stodo alldeles utanför.

”Djurens rättigheter” – hvilket oförstående skulle icke den termen ha mött i ett genomsnittssällskap från midten af förra århundradet.

Vi kunna knappast längre förstå det, ty vi har börjat glömma hånet, som mötte oss själfva för två, tre decennier sedan, då vi vågade komma med vida blygsammare propositioer än tillvaron af en djurens rätt.

Det är utan tvifvel folkföreställningen om, att djuren stå utanför samhällsordningen och utanför alla samhällsrättigheter, som satt sin prägel på djurskydds rörelsen och gifvit den en rangplats – utanför all rang.

Ingenting har varit mera oklart än djurskydds rörelsens sociala situation.

Har den varit en aristokratisk eller en demokratisk rörelse, moralisk eller omoralisk, imponerande eller löjlig, nobel eller simpel – i folkuppfattningen?

Ingenting är ovissare.

Om rörelsen hade blifvit bedömd efter dess representanter och blifvit delaktig af den heder, som kommit dessa till del i andras deras lifsförhållanden och lifsverk, så skulle den alltifrån sitt första framträdanden ha intagit en rangplats bland humanitära sträfvanden, – men så har ej blifvit förhållandet. Långsamt och under segt motstånd har den – för sin egen skull – blifvit knäsat som likaberättigad med sina syskon bland samhällsrörelserna.

Den har länge varit Askungen i syskonkretsen, men dess ringhets tid skola nu vara till ända.

Elna Tenow (1862-1945) var en av pionjärerna inom Djurens Rätt. Hon var bland annat ledamot av Djurens Rätts förbundsstyrelse. Hon var dessutom redaktör för tidskriften Djurens Rätt under de första 20 åren (första numret kom ut i september 1902). Tenow var dessutom en framgångsrik författare (hon skrev bland annat böcker under sin pseudonym "Elsa Törne").

Djurfilosofisk litteratur

Baslitteratur

- *Djurrätt – En fråga om frihet, jämlikhet och solidaritet*, Lisa Gålmark, Nya Doxa 1998.
- *Djurens Frigörelse*, Peter Singer, Nya Doxa 1992.
- *Djurens Rättigheter*, Tom Regan, Nya Doxa 1999.

Vidareläsning

- *Djur och människor – en antologi i djuretik*, Lisa Gålmark (red), Nya Doxa 1997.
- *Defending Animal Rights*, Tom Regan, University of Illinois press 2001.
- *Det politiska djuret*, Richard D Ryder, Nya Doxa 2001.
- *Animal Rights and Human Obligations*, Tom Regan/Peter Singer, Prentice Hall 1989.
- *The Way We Eat – Why Our Food Choices Matter*, Peter Singer/Jim Mason, Rodale 2006.
- *Beyond Prejudice. The Moral Significance of Humans and Nonhuman Animals*, Evelyn Pluhar, Duke University Press 1995.
- *The Sexual Politics of Meat – a Feminist-vegetarian Critical Theory*, Carol J. Adams, Polity 1990.
- *Skönheter och odjur*, Lisa Gålmark, Makadam 2005.
- *Rain Without Thunder – The Ideology of the Animal Rights Movement*, Gary L Francione, Temple University Press 1996.
- *Christianity and the Rights of Animals*, Andrew Linzey, Crossroad 1991.
- *Animal Revolution – Changing Attitudes Towards Specie-sism*, Richard D. Ryder, Basil Blacwell 1989.
- *Beyond Boundaries – Humans and Animals*, Barbara Noske, Black Rose Books 1997.
- *Animal Rights – a Historical Anthology*, Andrew Linzey och Paul Berry Clarke, Colombia University Press 2004.

- *Animals, Politics and Morality*, Robert Garner, Manchester University Press 1993.
- *Animal Rights – The Changing Debate*, Robert Garner, Macmillan Press 1996.

Länkar

Djurens Rätt
www.djurensratt.se

Stiftelsen Forskning utan djurförsök
www.stifud.se

Djurens Rätt

Djurens Rätt bildades 1882 och är idag Sveriges största djurrättsorganisation med omkring 36 000 medlemmar. Vi är partipolitiskt fristående och arbetar med opinionsbildning för ett samhälle som inte förtrycker djur.

Djurens Rätt anser att djur ska respekteras som individer med egna intressen. Djur är levande, kännande varelser - inte saker som människan kan utnyttja. Det är oacceptabelt att människan kränker djurs rätt till ett naturligt liv. Huvudområdena för vårt arbete är djurförsök, livsmedelsindustrin, pälsindustrin och konsumentfrågor/veganism.

Djurens Rätt är helt beroende av frivilliga bidrag. Därför är vi mycket tacksamma om du stödjer oss. Varje ny medlem och varje ny gåva för oss ett steg närmare ett djurrättssamhälle.

www.djurensratt.se

Tel: 08-555 914 00

Plusgiro: 90 10 87-7

Djurfilosofi

Foto: Roger Pettersson

Inom djurfilosofin hanteras frågor om hur människor bör behandla djur. För vi människor har en särställning gentemot djuren. Den utgår inte från att djuren är till för oss, utan från att vi människor har förmåga att göra gott eller ont: Vi kan göra moraliska val. I rapporten presenteras teorier om hur man bör handla i olika sammanhang. Den innehåller även en presentation av rättighetsbegreppet och en diskussion om djur som bärare av rättigheter.

Djurens Rätt bedriver ett programmatiskt arbete inom djurfilosofin. Organisationen har ett idé- och handlingsprogram och det finns även grundläggande texter för alla arbetsområden. Dessa presenteras i denna rapport.

Rapporten ger också tips på djurfilosofisk litteratur och mycket mer. En sista sak; Det heter givetvis ”människor och andra djur”. Biologiskt sett är människan ett djur bland andra. I den här rapporten har vi dock genomgående valt att skriva ”människor och djur”.

Läs rapporten, låt den bli din introduktion till djurfilosofin.

ISBN 978-91-88786-69-2

 Djurens Rätt
Box 2005
125 02 Älvsjö
www.djurensratt.se
info@djurensratt.se
08 - 555 914 00

Djurens Rätt.